

Európska sieť súdnych rád

Vytvorenie minimálnych justičných štandardov IV:

PRIDEĽOVANIE VECÍ

Správa 2013 - 2014

S podporou Európskej únie

Obsah:

- 1. Úvod**
- 2. Ciele projektu**
- 3. Metodológia**
- 4. Návrh minimálnych štandardov**
- 5. Príloha I – Odpovede členov a pozorovateľov**
- 6. Príloha II – Odpovede Súdneho dvora EÚ a všeobecného súdu**
- 7. Príloha III – zoznam účastníkov**

Obsah tejto publikácie neodzrkadľuje oficiálne stanovisko Európskej komisie. Zodpovednosť za informácie a názory uverejnené v publikácii spadá úplne pod ENCJ.

ÚVOD

Vstup Lisabonskej zmluvy do platnosti a ciele stanovené v Štokholmskom programe vydláždili cestu založeniu a ďalšiemu rozvoju Európskej justičnej kultúry – takej, ktorá v plnom rozsahu rešpektuje princíp subsidiarity a justičnej nezávislosti. S touto top prioritou sa zdôrazňuje potreba posilňovať vzájomnú dôveru medzi súdnymi orgánmi v rôznych štátoch, čo je zároveň základným kameňom efektívnej spolupráce v oblasti justície. Toto však nie je možné dosiahnuť bez podpory väčšieho porozumenia rozličných právnych tradícií v rozšírenej EÚ a progresívnej eliminácie tých rozdielov, ktoré vytvárajú nerovnováhu a prekážky.

V tejto súvislosti ENCJ prijala a podporovala iniciatívy na vytvorenie fóra európskych justícií pre zdieľanie názorov a pohľadov na podporu dosiahnutia spomínaných priorít. Počnúc závermi a odporúčaniami k metódam na posilnenie vzájomnej dôvery medzi rôznymi členskými štátmi sa vyvinula hlavná iniciatíva vo forme viacročného projektu ENCJ, ktorý každý rok rozvíja a stanovuje minimálne štandardy a ukazovatele pre relevantný sektor justície. Výsledkom je vytvorenie minimálnych štandardov (a relevantných ukazovateľov) pre oblasť prijímania, výberu a menovania (a tam kde je to relevantné) hodnotenia a kariérneho rastu sudcov (2011-2012) ako aj pre hodnotenie a neodvolateľnosť sudcov (2012-2013) jednotlivými projektovými tímami. Úspech týchto projektov potvrdil, že prijatie spoločných minimálnych štandardov zlepšuje porozumenie medzi justičnými autoritami a rôznymi právnymi systémami a preto prispieva k posilneniu vzájomnej dôvery a justičnej spolupráce ako aj k ľahšiemu dosiahnutiu spoločnej Európskej justičnej kultúry.

Práca v tejto oblasti však ešte neskončila. Nedávny vývoj v Európe odhalil potrebu relevantných štandardov v oblasti prideľovania vecí, ktoré je kľúčovým pri zabezpečovaní nezávislosti a nestrannosti súdnictva. Keďže Charta základných práv zabezpečuje právo na spravodlivý proces a efektívne opravné prostriedky, každý má právo na vopred stanovené a preskúmateľné určenie toho, ktorý sudca bude pojednávať jeho/jej prípad. Je preto podstatné, aby proces prideľovania vecí bol dobre zorganizovaný a transparentný. V súlade s odporúčaniami Výboru ministrov Rady Európy by sa prideľovanie vecí na súde malo riadiť objektívnymi vopred stanovenými kritériami za účelom zabezpečenia práva na nezávislého a nestranného sudcu. Nemalo by byť ovplyvnené želaniami strán sporu alebo akokoľvek osobou inak zainteresovanou na výsledku konania.¹ Okrem toho musí byť stanovená záruka, že sudca, ktorý je v konflikte záujmov by nemal danú vec prejednávať.

¹ Odporúčanie CM/Rec (2010) 12 Výboru Ministrov členskými štátom o sudcoch: nezávislosť, efektivita a zodpovednosť (prijaté Výborom ministrov 17. novembra 2010 na 1098. stretnutí ministerských zástupcov).

Berúc do úvahy skutočnosť, že v Európe existujú veľké rozdiely v systémoch na určenie zákonného sudcu, sa projektový tím pokúsi identifikovať relevantné minimálne štandardy na poli pridelovania vecí, ktoré by malo byť v súlade s článkom 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. K jednotlivým štandardom budú priradené ukazovatele, ktoré vytvoria nástroj seba - hodnotenia súdnych systémov.

Projektový tím – Vytvorenie minimálnych súdnych štandardov IV: Pridelovanie vecí, bol založený Európskou sieťou súdnych rád v septembri 2013 ako výsledok Pracovného plánu ENCJ na obdobie 2013-2014, schváleného valným zhromaždením v Sofii, 5. – 7. júna 2013. Členmi projektového tímu je 16 členských inštitúcií (Belgicko, Bulharsko, Dánsko, Anglicko a Wales, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Litva, Holandsko, Severné Írsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Škótsko, Slovensko a Španielsko), ako aj zástupcovia 5 pozorovateľov (Rakúsko, Maďarsko, Nórsko, Švédsko a Turecko). Projektový tím viedla a koordinovala sudkyňa Laima Garneline, členka Súdnej rady Litvy a sudca Nicolas Snelders, člen Vyššej súdnej rady Belgicka.

Za účelom vypracovania tejto správy a jej príloh (dotazník) sa projektový tím stretol na úvodnom stretnutí v Bruseli, 30. septembra – 1. októbra 2013 (spolu s ďalším projektovým tímom ENCJ na základe implementačného plánu na 2013 – 2014) a 3 ďalších stretnutiach: v Bruseli: 9. – 10. decembra 2013, vo Varšave: 16. – 17. februára 2014 a vo Vilniuse: 24. – 25. marca 2014; uskutočnilo sa aj záverečné stretnutie koordinátorov v Bruseli 29. apríla 2014.

Počas úvodného stretnutia členovia projektového tímu prediskutovali cieľ projektu a metodológiu.

1. Ciele projektu

Počas úvodného stretnutia projektový tím súhlasil a zdôraznil, že téma projektu je veľmi zaujímavá ale náročná a široká; avšak členom tímu sa podarilo spoločne dohodnúť na podstate projektu a jeho rozsahu:

- pridelovanie/prerozdeľovanie vecí na rôzne súdy je všeobecne upravené zákonom (kompetenčné pravidlá), zatiaľ čo neexistujú jasné úpravy (alebo pravidlá sa značne líšia) v súvislosti s pridelovaním a prerozdeľovaním vecí jednotlivým sudcom v rámci súdu;
- vo väčšine krajín je pridelovanie/prerozdeľovanie vecí riadené používaním elektronického systému alebo ho vykonáva predseda súdu;
- význam transparentnosti – všetky pravidlá by mali byť jasné nielen pre tých, ktorí ich uplatňujú, ale aj pre verejnosť;
- potreba silnej motivácie (argumentov) v prípade prerozdeľovania prípadov;
- úzka spojitosť medzi pridelovaním/prerozdeľovaním vecí a vyťaženosťou sudcov;
- potreba brať do úvahy mechanizmus kontroly a zodpovednosti atď.

Cieľ projektu a očakávané výsledky. Dohodlo sa, že pridelovanie vecí by malo byť dobre organizované a transparentné; nemalo by byť ovplyvnené želaniami účastníkov konania alebo akoukoľvek osobou inak zainteresovanou na výsledku konania. Okrem toho by malo byť garantované, že sudca, ktorý je v konflikt záujmov by nemal prejednávať daný prípad. Projektový tím sa uzniesol, že lepšie poznanie a pochopenie minimálnych štandardov uplatňovaných v iných jurisdikciách v oblasti pridelovania vecí by mohlo slúžiť ako silný indikátor a jeden z prostriedkov použiteľných na podporu vzájomnej dôvery v súdnictvo rôznych európskych krajín.

V tejto súvislosti boli sformulované nasledovné ciele a očakávané výsledky:

- zvýšenie vzájomnej dôvery medzi sudcami; a kde je to relevantné aj prokurátormi, z rôznych jurisdikcií v rámci EÚ a prispieť k dosiahnutiu spoločnej Európskej justičnej kultúry
- posilnenie verejnej dôvery v nezávislosť a nestrannosť justičných systémov členov EÚ
- zabezpečenie efektívnosti a zodpovednosti súdov a sudcov, bez ohrozenia ich nezávislosti a nestrannosti

Rozsah projektu. Vo všeobecnosti sa snahy projektového tímu zameriavali na vytvorenie súboru minimálnych štandardov a relevantných ukazovateľov (tam, kde to bolo možné) v oblasti prideľovania vecí. Avšak berúc do úvahy potrebu určiť hranice projektu a hlavné problematické body, ktoré sa objavili pri úvodných diskusiách sa členovia projektového tímu uzniesli, že projekt sa zameria na vnútorné prideľovanie vecí sudcom, senátom, komorám sudcov v rámci súdov. Projekt neobsahuje podrobné štandardy a ukazovatele pre distribúciu prípadov medzi rôznymi druhmi súdov v krajine (napr. pracovné súdy, obchodné súdy trestné súdy, správne súdy, atď.) alebo na základe teritoriálnych kritérií.

Pravidlá týkajúce sa týchto kompetencií by mali byť ustanovené zákonom a mali by byť objektívne a transparentné.

2. Metodológia

Vzhľadom na časový plán a lehotu na finalizáciu správa sa štruktúra aktivít projektového tímu rozvrhla nasledovne:

- 1) Príprava dotazníka ako nástroja na zozbieranie potrebných informácií, ktoré poslúžia ako podklad pre diskusiu a vytvorenie minimálnych štandardov.
- 2) Rozposlanie dotazníkov členom a pozorovateľom ENCJ a určenie lehoty na poskytnutie odpovedí.

Aby boli informácie dostupné na prvom stretnutí tímu v decembri 2013, lehota na zozbieranie informácií od členov projektového tímu ako aj ďalších členov a pozorovateľov ENCJ bola určená na 15. november 2013.

- 3) Zhrnutie zozbieraných informácií a príprava prezentácie na prvé stretnutie v Bruseli v decembri.
- 4) Analýza zozbieraných informácií v súvislosti s každou témou, ktorou sa projektový tím zaoberal a návrh štandardov a ukazovateľov počas 1., 2. a 3. stretnutia projektového tímu.
- 5) Príprava záverečnej správy na valné zhromaždenie koordinátormi na 4. stretnutí v Apríli 2014.
- 6) Prezentácia správy na valnom zhromaždení.

Minimálne štandardy k prideľovaniu vecí boli vytvorené počas diskusií na nasledovných stretnutiach projektového tímu:

- 1) 1. stretnutie projektového tímu: 9. – 10. december 2013, Brusel

- 2) 2. stretnutie projektového tímu: 17. – 18. február 2014, Varšava
- 3) 3. stretnutie projektového tímu, 24. – 25. marec 2014, Vilnius
- 4) 4. stretnutie koordinátorov projektu: 29. apríl 2014, Brusel
- 5) Prezentácia na valnom zhromaždení: 12. jún 2014, Rím.

3. NÁVRH MINIMÁLNYCH ŠTANDARDOV

Členovia projektového tímu na stretnutiach v Bruseli, Varšave a Vilniuse prerokovali a dohodli sa, že cieľom správy je objasniť návrh minimálnych štandardov v súvislosti s pridelovaním vecí.

S cieľom prediskutovať a pripraviť návrh minimálnych štandardov projektový tím rozhodol, že zozbiera informácie o relevantných vnútroštátnych štandardoch v tejto oblasti od členov a pozorovateľov ENCJ.

Informácie boli zozbierané z dotazníkov (Príloha II).

Obdržali sme odpovede od 17 členov a 7 pozorovateľov ENCJ.

Odpovede zohľadňovali, že naprieč Európou existuje v oblasti pridelovania vecí viacero rôznych postupov. Určujúcimi môže byť – veľkosť krajiny, s tým súvisiaci počet prípadov, rozsah právomocí sudcu, počet a dostupnosť sudcov ako aj skúsenosti a špecializácia sudcov.

V niektorých jurisdikciách je prípad pridelovaný konkrétnemu sudcovi a zostáva v jeho jurisdikcii po celý čas. V iných prípadoch môžu so spisom nakladať rôzni sudcovia.

Počas stretnutí sa konzultoval význam výrazu „prirodzený sudca“; nakoľko nebolo možné dôjsť k spoločnému porozumeniu a vysvetleniu, rozhodlo sa, že tento výraz sa v správe projektu nepoužije.

Veľká časť diskusie sa týkala právomoci predsedu súdu zveriť prípad konkrétnemu sudcovi. Podľa členov projektového tímu by mal pri takomto rozhodnutí predseda uplatňovať kritériá, ktoré by zabránili rozhodnutiam založeným na hodnote rozsudku (??? pozn. k prekladu: nie je možný logický preklad).

Z diskusie projektového tímu vyplynulo, že nie je potrebné venovať sa v správe externému auditu, preto neboli k auditu pridelovania vecí stanovené žiadne minimálne štandardy.

Z diskusie vyvstala otázka, či by sa pri pridelovaní vecí mali do úvahy brať konkrétne vlastnosti sudcu. Po dlhej debata sme došli ku konečnému rozhodnutiu, že každý sudca je kompetentný odborník a jeho povahové črty by nemali ovplyvňovať kvalitu jeho práce.

Ďalšia diskusia bolo na tému interaktívneho zloženia senátu. Navrhlo sa, že toto by sa malo posúdiť v prípade kreovania senátu, nakoľko niektoré senáty môžu pracovať efektívnejšie spolu, ako ostatné. Túto myšlienku však projektový tím neakceptoval. Prevažil názor, že interakcia medzi sudcami menovanými do senátu nepatrí do pôsobnosti projektu.

Z diskusie vyplynulo aj to, že keď sudcovia rozhodujú v senáte, predseda senátu alebo spravodajca môže viesť rozhodovanie alebo ho dokonca napísať a ostatní sudcovia ho môžu odsúhlasiť bez dôkladného uvažovania alebo diskusie o danom rozhodnutí. Stanovisko projektového tímu bolo, že by malo ísť o kolektívne odôvodnenie a rozhodnutie senátu.

Diskusie sa viedli aj na tému dočasného alebo stáleho nahradenia sudcu v dôsledku jeho nedostupnosti kvôli iným profesionálnym záväzkom, zdraviu, dovolenke alebo iným dôvodom. Konštatovalo sa, že každá krajina by mala vytvoriť systém nahradzovania sudcov, ktorý by bol v súlade s týmito minimálnymi štandardmi.

Na základe zosumarizovania všetkých diskusií, návrhov a myšlienok, sme vytvorili 11 minimálnych štandardov pre oblasť pridelovania vecí a tam, kde to bolo relevantné aj ukazovatele:

V týchto štandardoch výraz pridelovanie zahŕňa aj prerozdeľovanie (či dočasné alebo trvalé).

- 1. Všetky veci (prípady) by mali byť pridelované tak, aby boli v súlade s článkom 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach.**
- 2. Metóda pridelovania vecí by mala byť ustálená. Metóda pridelovania by mala byť dostupná verejnosti. Táto metóda pridelovania môže byť upravená štatútom, nariadením alebo súdnou či administratívnou praxou.**
 - a) Je definovaná metóda pridelovania vecí?
 - b) Je metóda pridelovania vecí verejne dostupná?
- 3. Metóda pridelovania vecí by mala zabezpečovať spravodlivú a časovo efektívnu správu justície a zvýšenie dôvery verejnosti.**
 - a) Zabezpečuje metóda pridelovania vecí spravodlivú a časovo efektívnu správu justície?

- b) Zvyšuje metóda pridelovania vecí dôveru verejnosti?
4. Nasledujúce princípy a kritériá, ktoré sa majú uplatňovať pri pridelovaní vecí, by sa mali brať do úvahy vo všetkých ustálených metódach pridelovania, vrátane administratívneho alebo elektronického pridelovania ako aj v prípade pridelovania zo strany vyššieho sudcu, predsedajúceho sudcu alebo predsedu súdu.
5. Princípy a kritéria, ktoré by sa pri pridelovaní vecí mali brať do úvahy, by mali byť objektívne a zahŕňať:
- 1) Právo na spravodlivý proces;
 - 2) Nezávislosť súdnictva;
 - 3) zákonnosť postupu;
 - 4) povahu a náročnosť prípadu;
 - 5) kompetenciu, skúsenosť a špecializáciu sudcu
 - 6) dostupnosť a/alebo zaťaženosť sudcu
 - 7) nestrannosť sudcu
 - 8) verejné vnímanie nezávislosti a nestrannosti pri pridelovaní
6. Náročnosť veci by mali určovať niektoré alebo všetky z nasledujúcich faktorov:
- 1) počet účastníkov konania alebo odporcov
 - 2) počet svedkov
 - 3) objem danej veci
 - 4) počet strán dokumentu v spise
 - 5) rozsah faktov sporu
 - 6) súvisiace právne otázky
 - 7) počet súdnych znalcov
 - 8) predpokladaná dĺžka konania
 - 9) záujem médií alebo verejnosti alebo profil prípadu v rozsahu, v akom má dopad na logistiku prípadu

- 7. Metóda pridelovania by sa mala uplatňovať jednotne, v súlade s kritériami uvedenými v odseku 5; rozdiely v uplatňovaní princípov a kritérií môžu byť žiaduce v závislosti od povahy jurisdikcie, veľkosti súdu, úrovne súdu a súdneho obvodu, na ktorom sa prípad prejednáva.**
- a) Uplatňuje sa metóda pridelovania jednotne?
 - b) Aké sú rozdiely a sú tieto odôvodnené a potrebné?
- 8. Za pridelovanie vecí nesie zodpovednosť predseda súdu, alebo funkčne vyšší sudca alebo Rada súdu (*rozumej: orgán správy súdu*), ale praktické otázky pridelovania vecí môžu byť zverené buď ďalšiemu sudcovi alebo súdnemu úradníkovi s právomocou pre oblasť pridelovania vecí.**
- a) Kto nesie zodpovednosť za pridelovanie vecí?
 - b) Môžu byť praktické otázky pridelovania vecí delegované?
- 9. Odôvodnenie akéhokoľvek odklonu od zaužívej metódy pridelovania vecí by sa malo zaznamenať.**
- a) Je odôvodnenie akéhokoľvek odklonu zaznamenávané?
- 10. Metóda pridelovania vecí by mal byť v súlade s tu uvedenými princípmi a kritériami či už sudca rozhoduje sám alebo ako súčasť senátu. V prípade, že sudcovia rozhodujú v senáte, kritériá a princípy by malo spĺňať kombinované zloženie senátu. (*pozn. k prekladu: napr. kombinácia s laickým prvkom – prísediaci*)**
- a) Uplatňuje sa metóda pridelovania na samosudcu i sudcovský senát?
- 11. Strany sporu majú nárok na informáciu o pridelení vecí v čase pred začatím pojednávania/prejednávania prípadu, berúc do úvahy povahu a zložitosť prípadu a lehotu, v rámci ktorej musí účastník konania uplatniť právo napadnúť pridelenie prípadu konkrétnemu sudcovi/sudcom. Informácia môže byť podaná písomne, elektronicky alebo zverejnením súdneho zoznamu alebo iným spôsobom.**
- a) Majú strany sporu nárok na informáciu o pridelení vecí pred začatím pojednávania/prejednávania vecí?